

fríðaðum okjum at halda skipum, sum royna við ymiskum reidskapi, frá hvørjum øðrum. Grundgevingin er, at skip við tí eina reidskapi t.d. trolu oyðileggur møguleikarnar hjá skipum við øðrum reidskapi t.d. línu. Treytin fyri, at hetta kann metast sum ein skilagóð regulering, er, at tann reidskapurin, sum verður loyvdur, gevur betri samfelagsbúskaparligt úrslit enn tann, sum verður úti-hýstur. Hesi tiltøkini verða ofta sett í verk eftir áheitan frá teimum, sum royna við reidskapi, ið verður tarnaður av øðrum, t.d. línuveiða mótvegis trolveiðu. Tiltøkini verða framd við tí endamáli at minka um misnøgðina millum ein bólk av fiskimonnum, heldur enn grundað á samfelagsbúskaparligar metingar.

Fiskibann

Eitt annað tiltak, sum hevur verið brúkt, er fiskibann í styttri ella longri tíðarskeiði. Hetta hevur tó ikki verið so vanligt í Føroyum, men líkt er tó til, at áhugin fyri slíkum tiltøkum er til staðar; t.d. er uppskot lagt fyri tingið um at seta veiðubann í vikuskiftinum, og í bløðunum hevur áður verið skotið upp at seta veiðubann t.d. um jóltíðir, páskeirnar og summarið.

Grundgevingarnar fyri

hesum tiltøkunum eru ymiskar, t.d. at seta forboð at fiska tá goðskan av fiskinum er verri enn vanligt (Crutchfield 1961, Cunningham et.al. 1985). Eisini kundi tað komið upp á tal at sett fiskibann um marknaðarviðurskiptini vóru skiftandi gjøgnum árið. Tó man høvuds- endamálið sum oftast vera at minka um veiðu- trýstið á fiskastovnar- narnar. Tiltøkini høvdu úttan íva í fyrsta umfari lætt nakað um trýstið á stovnar- narnar, men hetta hevði ikki børt um tað, sum veruliga er neyðugt, nevniliga at minka um útreiðslurnar hjá flotanum til kapital og rakstur.

Avleiðingarnar av slíkum tiltøkum høvdu verið, at flotin lá stillur ein part av árinum, t.v.s. at kapitalurin, sum er bundin í skipinum og virkjunum á landi umframt arbeiðsmegin, hevði verið óvirkin hesa tíðina (dagarnar, tíðarskeiðini). Búskapar- liga hevði verið skilabetri, um flotin var so mikið minni, at hann kundi verið í vinnu alt árið. Tá hevði eisini verið sloppið undan, at fiskivinnuumsitingin skal gera av, nær skipini og virkini skulu umvælast, og nær manningarnar og arbeiðsfólkið á landi skulu hava fri.

Heildarkvotur

Eitt tað fyrsta regul-

ingstiltakið, sum kom fram og sum hevur verið nógv brúkt, er at seta eitt hámark (eina heildarkvotu) fyri, hvussu nógv kann verða fiskað av einum fiskastovni. Heildarkvotur hava ofta av fyrstan tíð verið settar í verk sum eitt slag av krepputiltøkum, tá onkur fiskastovnur hevur verið sera illa fyri livfrøðiliga (Frost og Løkkegaard 1981). Tað hevur verið ført fram (Gulland 1974, 1984), at við slíkum kvotum seg væl gera at avmarka veiðuna, at tær eru lutfals- liga lættar at seta í verk og hava eftirlit við, umframt at tað er eitt lætt fatiligt tiltak.

Búskaparfrøðingar har aftur imóti (Gordon 1954, Crutchfield 1961, Christy 1973a, Anderson 1977, Pearce 1980, Cunningham et.al. 1985) hava vist á, at eftir teirra tykki (t.v.s. búskaparliga) er lítil høpi í slíkum tiltøkum.

Vert er at geva gætur, at teir politisku myndug- leikarnir ikki hava sett heildarkvotur fyri stovnar undir Føroyum. Sostatt eru tað ikki slík tiltøk, sum hava elvt til ta støðu, fiskifiskaflostin er í. Heildarkvotur verða tó um- røddar her, tí feroyingar aðrastaðni hava fiskað, har slíkar hava verið galdandi.

Tá ein kvota er sett fyri, hvussu nógv kann verða

fiskað av einum fiska- stovni, verður dentur lagdur á at fiska mest møguligt, áðrenn hon er uppfiskað. Hesi víður- skifti hækka sjálvsagt um útreiðslurnar (bæði til kapital og rakstur), tó uttan at inntøkurarnar fyri allan flotan verða størri. Tá kvotan er uppfiskað, verða skipini bundin við bryggju, har tey verða liggjandi, til tað aftur er loyvt at fiska. Nógur kapitalur umframt ar- beidsmegi liggur sostatt óvirkin ein part av ári- num; eins og við fiski- banninum er tað sam- felagsbúskaparliga lítil høpi í slíkum tiltøkum.

Tað er ikki bert fyri skipini, at heildarkvotur hava óhepnar búskapar- ligar avleiðingar; virkini og arbeiðsfólkið á landi merkja hetta eisini. Virki- ini mugu vera fær fyri at kunna taka móti stórum nøgðum eftir stuttari tíð; hetta ger sjálvsagt fram- leiðsluna væl dýrari, enn um ráverutílgongdin var javnari, og kann ikki vera grundariag undir støð- ugum arbeiði.

Tey síðstu árinu hevur gongdin tó verið, at hesin reguleringshátturin hevur verið brúktur minni og minni. Myndugleikarnir eru komnir eftir, at hóast heildarkvotur eru effekti- var at fyrbyggja, at ov nógv verður fiskað, er hetta tann regulering-

hátturin, sum minst skil er í samfelagsbúskapar- liga.

Búskaparlig tiltøk

Vit koma nú til tey so- nevndu búskaparligu til- tøkini. Hesi tiltøkini hava ikki enn verið so vanlig hjá okkum, men í londum, vit ofta bera okkum sam- an við í fiskivinnuspurn- ingum, eru tey ikki óvan- ligt, t.d. í Noregi og Kanada. Í Noregi og Kanada skulu skip yvir ávísar stødd hava fiski- loyvi frá fiskivinnuumsit- ingini (Brochmann 1984a, Doucet 1984). Fjærfiski- flotin hevur virkað undir líknandi skipanum, so tær skuldu ikki verið ókendar, bert hava tær ikki verið vanligar fyri feskfiskaflo- tan. Her skal tó verða skoytt upp í, at síðsta ár kom lóg í gildi í Føroyum, sum ásetir, at øll skip yvir 20 brutto registar tons, ið fiska undir Føroyum, skulu hava fiskiloyvi frá myndugleikunum. Hoydal (1987) gevur eina lýsing av hesi skipanini, og teim- um vónum settar verða henni.

Fiskiloyvi

Fiskiloyvi geva ávísam skipum rættindi fram um onnur at fiska. Endamálið er at forða fyri, at flotin gerst og stóru; vanligar verður miðað imóti at til-

laga hann eini hóskaði stødd, t.d. so tað fæst sum frægast burtur úr stovnu- num, antin livfrøðiliga ella búskaparliga. Sammet við tey livfrøðiliga tiltøk- ini, eru fiskiloyvini ein ógvuliga beinleiðis stýr- ing av flotanum. Frá al- mennari síðu verður meir ella minni gjørt av, hvussu flotin skal siggja út, hvarja teknologi hann skal brúka, hvarji fiska- sløg hvørt skipið sleppur at fiska, og ikki minst hvør ið sleppur at fiska og hvør, sum ikki sleppur.

Ein av fyrimumunum við fiskiloyvum latin av myndugleikunum kann vera, at tey geva teimum møguleikar at føra ein regionalpolitikk. Loyvi kunnu verða latin okjum við lítlum virkseimi heldur enn okjum, har nógv virk- semi er. Ført hevur verið fram (Brochmann 1984a), at hetat er ein av grund- gevingunum fyri, at man í Noregi (framvegis) hevur eina skipan við fiskiloyv- um fyri trolarflotan.

Veiðuorkan kann bytast sundur í ymiskar eindir, t.d. skipaslag og -stødd, maskinorka, fiskiháttur og mannskap. Treytin fyri at fáa sum mest sam- felagsbúskaparliga burtur úr fiskastovnunum er, at samansetingin av veiðu- orkuni er røtt, t.v.s. at